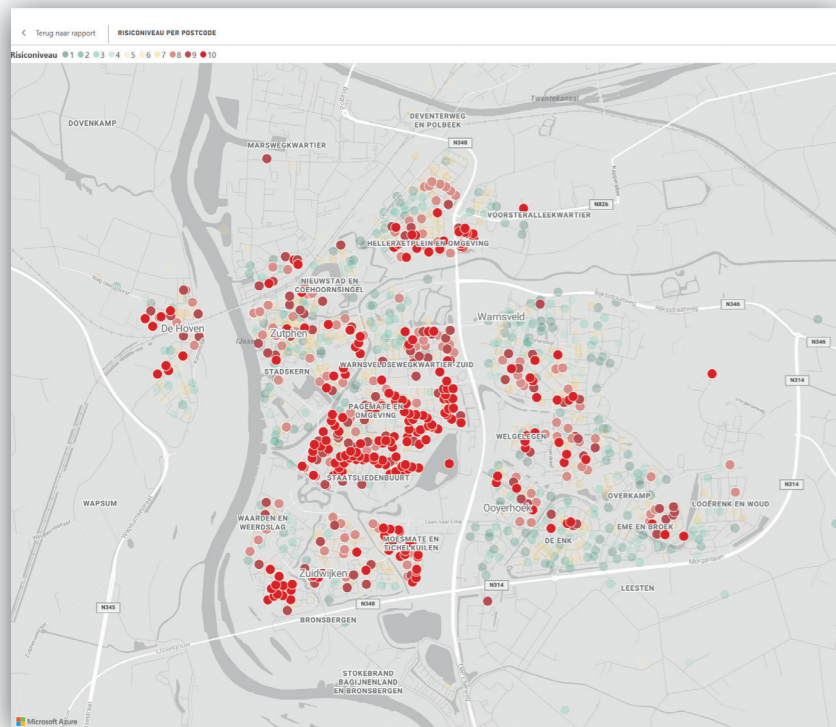

Caritas Zutphen: het geheim van netwerken

Kaart (gemaakt door Wilco Moens): Armoede in Zutphen

Hoe is het mogelijk dat er in de ene plaats relatief weinig hulpvragen binnenkomen bij de werkgroep Caritas, en in een andere juist veel? Ik wist dat de werkgroep in de stad waar ik nu woon, Zutphen, het bovenmatig druk heeft. Dus zocht ik contact met de secretaris, Gerard Borgonjen. Hoe is hun werkwijze? Waarom is bij hen de drempel laag? Wat is hun 'geheim'?

Ik sprak Gerard in het parochiecentrum van de parochie HH. Twaalf Apostelen, waar de werkgroep een eigen vergader- en ontvangstruimte heeft en ook een eigen deurbel. Eerst hebben we wat gegevens op een rij gezet. Zutphen is een relatief kleine stad met ruim 48.000 inwoners. Toch telt Zutphen evenveel uitkeringsgerechtigden als een stad van 100.000 mensen. Dat komt volgens Borgonjen onder andere omdat rondom Zutphen grote instellingen gevestigd zijn, zoals een psychiatrisch ziekenhuis, een centrum voor verslavingszorg, een gevangenis en zorginstellingen. Een tijdlang is het beleid geweest om extramurale zorg te verlenen in kleine wooneenheden. Zo is een groot aantal cliënten in Zutphen 'blijven hangen'. Sommigen gaat het goed, anderen minder. Binnen Gelderland heeft Zutphen na Westervoort het hoogste aantal multiprobleem-huishoudens.

In Zutphen/Warnsveld zijn dat vaak alleenstaande vrouwen met een of meer kinderen en met gezondheidsproblemen én schulden, vaak ontstaan door ex-partners. Voor zover Caritas contact met deze huishoudens heeft, gaat het in ongeveer 25 procent om migranten. Op Zutphen komen veel toeristen af vanwege het monumentale centrum. Maar achter nogal wat deuren rondom dit centrum is sprake van diepe ellende. Ook zijn er relatief veel laaggeletterden. Gelukkig zijn er veel (vrijwilligers)organisaties actief op het sociale domein. Zesmaal(!) per jaar organiseert de gemeente Zutphen een netwerkbijeenkomst onder de naam VErbindkracht, een armoedeplatform dus. Daaraan nemen ook de gemeente en vele instellingen deel.

Gerard Borgonjen gaat daar vaak namens Caritas heen. Er is nogal wat verloop onder de deelnemers. Daarom

wil hij steeds drie nieuwe mensen leren kennen. Zo zet hij Caritas op de kaart en kent hij ook degenen met wie hij kan samenwerken of naar wie hij kan doorverwijzen. Toen hij zestien jaar geleden lid werd, waren er gemiddeld veertig hulpvragen per jaar. In 2023 waren dat er ruim tweehonderd(!). Gemiddeld komen er rond de 175 hulpvragen binnen. De werkgroep bestaat uit vier mannen en vijf vrouwen, met een gemiddelde leeftijd van 60 jaar. Op een na zijn alle leden katholiek, maar er is weinig tot geen band met de geloofsgemeenschap. Een lid is ervaringsdeskundige met een bijstandsuitkering. De anderen zijn of waren werkzaam in het onderwijs, de zorg of welzijn of bij de overheid. Nieuwe leden worden ook in dit circuit geworven. Zo was Gerard tot vier jaar geleden beleidsadviseur sociaal domein bij de gemeente op het terrein van welzijn en zorg. Hij gebruikt naar hulpvragers toe nooit zijn achternaam. Want hij wil voorkomen dat de Caritas ook maar in de verte geassocieerd wordt met de overheid.

Het jaarlijkse budget dat van de PCI wordt ontvangen, bedraagt 35.000 tot 40.000 euro. Het meeste caritasgeld wordt binnen de parochie (die elf geloofsgemeenschappen telt) in Zutphen besteed. Wie via de mail, de app of het parochiecentrum – en

soms middels een brief of via de pastoor – een hulpvraag doorgeeft, wordt zo spoedig mogelijk gebeld. Want de werkgroep weet dat de meeste mensen innerlijk een hoge drempel moeten overwinnen. Soms is het rustig, soms komen er wel drie aanvragen op een dag. Wat opvalt is dat het aantal werkende armen dat in de problemen komt toeneemt.

Gerard belt wanneer de hulpvrager tijd heeft. Bij broodnood wordt er nog dezelfde dag samen boodschappen gedaan voor maximaal vijftig euro. Meestal informeert hij de werkgroep en zo komt het snel, binnen een week, tot een match: twee groepsleden (het vier ogen principe) ontvangen de hulpvrager op het parochiecentrum. Tenminste: als mensen ondertussen via de mail of per brief inzicht hebben gegeven in hun naam, de inkomenspositie, het adres, de samenstelling van het huishouden en de concrete hulpvraag. In tegenstelling tot bij de Sociale Dienst kunnen mensen uitgebreid hun verhaal doen. Als de hulpvrager een vrouw is, krijgt zij altijd te maken met minstens één vrouw. Alleen mensen die niet mobiel zijn, krijgen een huisbezoek. Voorheen gebeurde dat breder, maar door het hoge aantal hulpvragen is dat helaas niet meer mogelijk. Na het gesprek wordt elders in het gebouw overlegd: geloven we het verhaal? Is dit concrete nood, die op ons bord thuishoort? Kunnen we dit betalen? Naar wie kunnen we eventueel doorverwijzen?

Na dit korte beraad krijgen mensen meteen de uitslag. Wie hulp krijgt, moet wel een privacyverklaring

Top 10 toekenningen in Zutphen

Witgoed-aanvragen zijn buiten beschouwing gelaten omdat die volledig gedeclareerd kunnen worden bij St. Energie Bank Zutphen en dus niet ten laste komen van Caritas budget.

Kleding / schoenen	14
(Elektrische) fiets / fietsreparatie / accu	12
Inboedel, kast, eettafel/stoelen, bank (soms kringloop/huisraadbank)	8
Huurachterstand, verhuiskosten, borg	7
Bed, matras, toebehoren	6
Gebitsbehandeling	5
Vloer- en raambedekking	4
Stofzuiger	4
Containerhuur	3
Id-kaart/pasfoto's	3

is ingesteld omdat men zoveel mogelijk mensen wil kunnen helpen. Vaak is er verbazing of ontroering dat men geholpen wordt met kleding, een fiets of een bed, tandartskosten of wat dan ook. De meeste vraag is naar kleding en schoenen. Voor fietsen is er een adres voor opgeknapte exemplaren. Bedden mogen nieuw worden opgehaald met een maximumprijs van 650 euro, door Caritas vooraf te betalen in de winkel. Het maximale hulpbedrag is 850 euro. Leningen worden weinig verstrekt omdat de ervaring is dat er van afbetalen bij een grote schuldenlast vaak weinig terecht komt. Als de aanvraag voor Caritas boven het maximale hulpbedrag uitkomt, wordt in sommige gevallen de samenwerking met de diaconie van de PKN gezocht om de kosten van de hulpvraag te delen.

De voorzitter van de werkgroep heeft ook regelmatig contact met de voorzitter van de PCI. De samenwerking verloopt soepel: men heeft elkaar nodig. In het parochieblad 'Onderweg' wordt alleen geschreven door de PCI-voorzitter. Zodoende is de werkwijze van de werkgroepen minder bekend. De werkgroepen komen tweemaal per jaar bij elkaar in Vorden. In de tien kleinere plaatsen zijn de werkgroepen meestal vergrijsd en zijn er weinig tot geen hulpvragen. Zutphen heeft het voordeel van anonimiteit. Maar in de kleinere plaatsen is wel degelijk armoede. Wellicht biedt het een oplossing als bekend wordt gemaakt dat er altijd iemand uit een andere geloofsgemeenschap komt, zodat de anonimiteit eerder gewaarborgd is. Maar dan moet hier wel beleid op worden gemaakt.

tekenen. Daarin staat welke gegevens de werkgroep mag bewaren en voor hoe lang. Ook is de regel dat men maar eenmaal per twee jaar een beroep mag doen op de werkgroep. Deze regel

door Hans Oldenhof, voormalig diocesaan diaconaal werker